

ЛЕВ БЕЗЫМЕНСКИЙ. ОПЕРАЦИЯ "МИФ" ИЛИ СКОЛЬКО РАЗ ХОРОНИЛИ ГИТЛЕРА

МОСКВА, 1995. 256 с.

Николай Проданов

Трудно се пише документална историческа книга, която да се чете леко и с нарастващ интерес. Изследването на известния руски историк и публицист Лев Безименски, публикувал десетки книги за немския националсоциализъм, обаче е точно такава. Много близкият контакт с читателя, който постига авторът, се дължи най-вече на съдържанието на книгата. Интересът към водача на немския нацизъм Адолф Хитлер и към неговата смърт остава традиционно висок. Освен това Лев Безименски има и определена лична съпричастност към разглежданите въпроси. В заключителната фаза на Берлинската операция той служи в Разузнавателния отдел на I белоруски фронт и през съдбоносния месец май 1945 г. е също в немската столица.

Съдържанието на книгата донякъде се разминава със заглавието. Авторът не само отговаря подробно на въпрос, зададен на корицата на книгата, но описва и редица други събития. Затова, без да спазвам последователността в книгата, ще отбележа най-същественото от нея в хронологичен ред.

Логическото звено, което обединява всичко, разказано от Безименски, е преди всичко личността на Сталин. Той е основната причина за упоритото издирване на останките на Хитлер, за многобройните аутопсии и разследвания, целящи да докажат по категоричен начин, че намерените останки са наистина на Хитлер. Вероятно за Сталин войната е имала смисъл и като личен двубой с фюрера на Третия райх.

На 5 юли 1941 г. Лаврентий Берия създава специална група за организиране на разузнавателна и диверсионна дейност в немския тил. За нейни ръководители са назначени Павел Судо-

платов и Наум Ейтингтон – стари служители на НКВД с опит в "мокритите дела" (дватама ръководят убийството на Лев Троцки през 1940 г.). Именно в рамките на тази група през септември същата година се ражда идеята за атентат срещу Хитлер. Първоначално се предполага, че удобна ситуация ще се създаде при завземането на Москва от немците. Московските чекисти смятат, че подобно на Наполеон Хитлер ще пристигне в Москва и е възможно да приеме парад на войските. По-късно е обсъждана възможността за ликвидиране на Хитлер при престоя му през 1942 г. в командния пункт до Виница.

Най-сериозният опит за убийството на Хитлер е свързан с личността на Игор Миклашевски – боксьор, шампион на Ленинградския военен окръг. НКВД използва обстоятелството, че през есента на 1941 г. при неизяснени обстоятелства при немците преминава чичото на Игор – известният актьор Всеволод Блюментал-Тамарин. Младият боксьор е подложен на съответната подготовка и прехвърлен през линията на фронта. Там той успява с помощта на чичо си да спечели доверието на немците и започва да търси "подходи" към Хитлер с помощта на други, дълбоко законспирирани агенти на Берия. Но края на операцията идва от съвсем неочаквано място. През 1943 г. опитите за ликвидиране на Хитлер са преустановени по личната и категорична заповед на Сталин. Пред Судоплатов и народния комисар на държавната сигурност Меркулов Сталин пояснява своите мотиви: "... докато е жив Хитлер, той няма да тръгне на сепаративен мир със Запада. И САЩ, и Англия не могат да се решат на сделка, докато начело е Хитлер. Нещата се изменят, ако Хитлер изчезне. Възможно е на власт да дойдат Гьоринг или Папен, с които западните държави могат да се сговорят..." (с. 78). Разбира се, това е само част от истината. Преди всичко Сталин иска фюрерът да бъде заловен жив (с. 9). Вероятно руските специални служби въобще не се опитват да прогнозираат доколко Хитлер е склонен към самоубийство.

В книга, излязла през 1979 г., известният познавач на историята на ЦРУ Джон Маркс описва как такъв портрет е съставен в годините на войната от американското разузнаване¹. Един психоаналитик от Кембридж, Масачузетс – Уолтър Ленджър проучва всички данни, които успява да събере за Хитлер, и разпитва известен брой хора, които познават немския лидер. Изследването му описва Хитлер като "невротизиран психопат" и пред-

сказва, че душевното неравновесие на нацисткия водач ще се задълбочава с ескалирането на пораженията на Германия. Американският изследвач предполага, че Хитлер по-скоро ще се самоубие, отколкото да се остави да бъде заловен. Сталин обаче явно няма достъп до подобни анализи и незнаяно защо разчита Хитлер да остане жив след военния разгром на Третия райх.

В заключителния етап на войната от Кремъл е издадена свръхсекретна заповед до органите на съветското армейско контра-разузнаване СМЕРШ Хитлер да бъде заловен жив или мъртъв. В цялата операция най-важна роля играе отделът СМЕРШ на 3-та ударна армия и заместник-началникът му полковник Василий Горбушин. Негова лична задача е да открие Хитлер. На 4 май 1945 г. в двора на райхсканцеларията в Берлин е открит гроб с полуизгорените останки на мъж, жена и две кучета. Останките са изкопани и откарани в контраразузнавателния отдел на 3-та ударна армия в предградието на Берлин – Бух. В следващите дни Горбушин успява да открие Кете Хойзерман – асистентка на личния зъболекар на Хитлер Блашке. Именно нейните показания са решаващото звено, благодарение на което паталогоанатомите стигат до извода, че пред тях е трупът на Хитлер.

В резултатите от аутопсиите обаче не е сигурен един човек – Сталин. Неговото недоволство идва най-вече от обстоятелството, че Хитлер не е заловен жив. Сталин вероятно мисли, че откритите останки може да са на Хитлеров двойник. Затова започва ново разследване. Този път то се провежда не от органите на военното контраразузнаване, а от Министерството на вътрешните работи. В това може да се види израз на традиционната мнителност на Сталин и опитите му да противопостави отделните специални служби. В края на 1945 г. министърът на вътрешните работи Круглов разпорежда да се проведе операция "Мит" – основна проверка на всички данни, свързани със смъртта на Хитлер. В нейните рамки е проведен и следствен експеримент в бункера на Хитлер. Отговорните участници в тази операция не достигат до окончателни изводи по въпроса за самоубийството на Хитлер. Болезненото любопитство и подозрителност на Сталин по този въпрос постепенно отшумяват и историята е отдадена на забвение.

Междувременно останките на Хитлер се превръщат в част от служебното имущество на отдела СМЕРШ на 3-та ударна армия. Където се премества армията, там са местени и останките. Получа-

ва се така, че Хитлер е погребван цели ...осем пъти. Последният му гроб е в град Магдебург, в двора на Клаузенерщрасе №36. Той е можел да остане наистина последният, но през 1970 г. съветските войски променят дислокацията си и се налага този район да бъде отстъпен на немските граждански власти. Какво да се прави с останките на Хитлер, е обсъдено на най-високо място в Москва. На 13 март 1970 г. председателят на КГБ Юрий Андропов пише лично писмо до генералния секретар на ЦК на КПСС Леонид Брежнев, с което го информира за ситуацията и иска разрешение останките да бъдат изкопани и изгорени. Съгласието идва бързо и през нощта на 4 април 1970 г. гробът е изкопан и останките изгорени. С това вероятно се поставя и точка на цялата история.

В края на книгата си Безименски описва и историята на един мемоарен очерк. През 1946 г. двама от приближените на Хитлер – адютантът Гюнше и слугата Линге (същите, които изнасят трупа на Хитлер от райсканцеларията) – са настанени в една вила близо до Москва. В компанията на двама руски офицери, прекрасно владеещи немски език, те записват своите спомени за фюрера. Книгата е готова през 1949 г. и се намира в архива на КГБ. В хода на своята работа Безименски попада на този архивен материал и публикува част от големия (414 машинописни страници) ръкопис като приложение към разследването си.

Новата книга на Лев Безименски е любопитно и богато на факти четиво. Нейната поява стана възможна благодарение на известното либерализиране на режима за ползване на архивните материали на КГБ. Все пак не може да не ни направи впечатление, че отварянето на тези архиви е ориентирано към точно определени лица – автори с многогодишни връзки с КГБ. Самият Безименски в книгата си признава, че дългогодишното му упорито твърдение, че Хитлер не се е застрелял, а се е отровил, е плод на изпълнена "социална поръчка". Можем да изразим съдържан оптимизъм, че отварянето на архивите на КГБ в близките години е в състояние да осветли по нов начин и събития от новата българска история.

БЕЛЕЖКИ

¹ **Jon Marks.** The Search for the "Manchurian Candidate". C. I. A. and Mind Control. N. Y., 1979.